

Менглибай Ислам – магистрант 1-го курса по специальности «Математическое и компьютерное моделирование» Международного университета информационных технологий.

About authors:

Gulzira O. Abdullayeva, cand. ped. sci., associate professor, assistant-professor, Media Communications and History of Kazakhstan Department, International Information Technology University

Menglibay Islam – 1st year master's student of the direction of training "Mathematical and Computer Modeling" of the International Information Technology University

УДК 811.161.1

Аманова Ж.Ж.

Қ. Ахметов атындағы ОРПММИК, Алматы, Қазақстан

ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ТІЛДІ ҮЙРЕТУ

Аңдатпа. Бұл мақалада тілді қашықтықтан оқыту мәселелері туралы айтылады. Цифрлық технологияларды пайдалана отырып, қашықтықтан оқытудың бірқатар проблемалары келтіріледі. Тілді қашықтықтан оқыту барысында тілді үйретудің әртүрлі әдістері мен мүмкіндіктері жан-жақты қарастырылды. Мәтіндерді меңгерту үшін, қашықтықтан оқыту кезінде әр студентке қызметтің осы түрінде оқу және жаттығу дағдысын ұсыну керек.

Түйінді сөздер: оқыту, қашықтықтан оқыту, тілді оқыту, онлайн оқыту, заманауи технологиялар

XXI ғасыр – адам өмірінің түрлі салаларындағы жаңа технологиялар мен жаңалықтар ғасыры. Бүгінгі әлем дамуының бет алысы білім беру жүйесінен өзгерістерге бейімделуді талап етеді. Жаңа технологиялар мен жаңалықтар білім беру жүйесінде де ерекшеліктер енгізуде. Қашықтықтан оқыту форматына көшіп, өз шәкірттеріне сапалы нәтижелі білім беруді мақсат еткен әр ұстаз өз тәжірибесін жаңашылдық арнасына бағыттап, әр әдісін тиімді қолдануға тырысары сөзсіз.

Қашықтықтан оқыту әлемдік білім берудегі интеграциялық процестерді дамыту үшін объективті түрде қосымша жағдайлар жасайды. Білім беру, бұл жағдайда өзінің дәстүрлі функциясын жоғалтпай – әлеуметтік тәжірибені жас ұрпаққа беру – түбегейлі жаңа функцияны орындауы керек, атап айтқанда: жоғары бейімделгіш постиндустриалды педагогиканы, яғни ақпараттық қоғам педагогикасын құру. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар жалпы жоғары мектепті модернизациялаудың маңызды құралдарының бірі болып табылады – басқарудан бастап, білім алуға дейін және білімге қолжетімділікті қамтамасыз ету. Білім беруді ақпараттандырудың мақсаты білім беру процесінің барлық қатысушыларына осы орта үшін арнайы құрылған білім беру көздерін, шарттары мен нысандарын таңдау құқықтарын іске асырудың түбегейлі жаңа мүмкіндіктерін беру арқылы азаматтардың, қоғамның, еңбек нарығының сапалы білімге қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жағдайларды қамтамасыз ету болып саналады. Бұл ретте білім беру жүйесі қызметінің барлық салаларында ақпараттық технологияларды әзірлеу, жүйелі енгізу және белсенді

пайдалану үшін қажетті жағдайлар жасау, бүгінде білім беруді басқару органдарының негізгі міндеттерінің біріне айналуға.

Қашықтықтан оқыту – бұл студенттердің оқытушымен, ақпараттық және коммуникациялық технологиялар (АКТ) құралдарымен және өзара іс-қимылының мақсатты, арнайы ұйымдастырылған процесі. Тәжірибе барысында байқағанымыз, қашықтықтан оқыту перспективалы жүйе екеніне көз жеткіздік. Ол үнемі жетілдіріліп отыру қажет.

Қашықтықтан оқыту технологиясы бойынша оқытушының негізгі міндеті – студенттің өз бетінше орындалатын жұмысын басқару. Атап айтсақ: мақсат пен міндеттерді қою; туындайтын мәселелерді қарастыру; білім, тәжірибелерді беру; ұйымдастыру қызметі; студенттердің арасында өзара байланысын ұйымдастыру; оқу үдерісін бақылау.

Тілді қашықтықтан оқыту кезінде студенттердің жұмысын жетекшілік ету кезінде белгілі бір қызмет түрлерін өз бетінше орындайтындай етіп ұйымдастыру қажет. Тілді қашықтан оқыту барысында тілді үйретудің әртүрлі әдістерін, мүмкіндіктерін қарастырған жөн: Мәтіндерді меңгерту барысында, қашықтықтан оқыту кезінде әр студентке қызметтің осы түрінде оқу және жаттығу мүмкіндігін ұсыну керек. Егер оқытудың мақсаты оқу ережелерін үйрету болса, оқу анықтамалығы баспа түрінде немесе электронды түрде әріптер мен әріптерді оқу ережелері, жаттығулар болуы және жеке сөздерді, сөйлемдерді оқу кезінде осы ережелерді қолдану қажет. Егер оқытудың мақсаты қазақ тіліндегі мамандыққа сай мәтінді оқу кезінде түсіну дағдыларын үйрету болса, онда түсіну деңгейін бақылаудың нұсқалары қарастырылуы керек. Бұл мүмкін тесттер, сұрақтарға жауаптар, қайталау және басқа да көптеген тапсырмалар.

Кейс-технология және желілік технология қазақ тіліндегі мәтінді оқуды қашықтықтан оқыту үшін жарамды. Сондай-ақ телеконференцияны жақсы байланыс ұйымдастыру үшін пайдалануға болады.

Оқытушымен байланыс немесе студенттердің бір-бірімен қарым-қатынасы үшін оқытушы электрондық поштаны, чатты немесе электрондық хабарландыру тақтасын пайдалана алады.

Тыңдау: аудиоматериалды жақсырақ түсіну. Мультимедиялық жиынтығы бар тапсырмалар қашықтықтан оқыту жүйесінде тілді есту арқылы түсінуді үйрету процесінде үлкен рөл атқарады. Қашықтықтан оқыту жүйесінде қазақ тілінде сөйлеуді түсінуге үйрету процесі арнайы қымбат жабдықты қажет етеді: жақсы графикалық карталар, веб-камералар, микрофон және т.б. мұның бәрі және дұрыс әдістемелік және дидактикалық сүйемелдеуімен тыңдауға үйрету тиімді нәтиже береді.

Жазбаша сөйлеу және сөйлеу. Сөйлеу және жазуды үйрену (атап өту керек, жазбаша сөйлеу дегеніміз – дәл сол ауызша, тек қағаз немесе электронды ақпарат құралдарында) бұл – студент, топ және оқытушы арасындағы қарым-қатынасты жүзеге асыру арқылы жүреді. Оқыту жазбаша сөйлеу электрондық пошта, чат, синхронды байланыс арқылы іске асырылуы мүмкін.

Байланыс процесінде студенттер барлық қызмет түрлерін пайдаланады:

Қазақ тіліндегі мәтінді түсіну және жазу дағдылары (жазбаша сөйлеу арқылы байланыс); тыңдау және сөйлеу дағдылары (ауызша сөйлеу арқылы байланыс)

Қашықтықтан оқыту жүйесінде ауызша сөйлеуді оқыту тек қана телеконференция кезінде жүзеге асырылуы мүмкін.

Байланыс процесінде студенттер барлық қызмет түрлерін қолданады:

қазақ тіліндегі мәтінді түсіну және жазу дағдылары (жазбаша сөйлеу арқылы байланыс);

тыңдау және сөйлеу дағдылары (ауызша сөйлеу арқылы қарым-қатынас) қазақ тілін оқытудың үш аспектісіне назар аудармай, ешқандай қызмет түрін үйретуге болмайды, олар:

1. Лексика. Лексиканы оқыту оқулықтың (немесе оның электронды нұсқасының), оған электронды қосымшалардың, өзін-өзі бақылау мен бақылауға арналған жаттығулар мен тапсырмалардың көмегімен жүзеге асырылады. Бүкіл процесті оқытушы басқарып отыруы қажет. Қазақ тілінің осы аспектісін оқыту үшін кейс-технология және желілік технология оңтайлы, ұтымды үйлесім табады.

2. Грамматика. Грамматиканы оқыту кезінде студенттерге әрқилы сөздіктерге, оқулықтарға, грамматикалық анықтамалықтарға, сондай-ақ дидактикалық тілдік ақпараттың үнемі толықтырылып отыратын дерек көздеріне қол жеткізуді қамтамасыз ету қажет. Мұнда кейс-технология мен желілік технология да орынды болады. Грамматикалық құбылысты қолдануды талқылау үшін студенттер мен оқытушылар арасындағы барлық байланыс құралдарын пайдалана аламыз.

3. Фонетика. Фонетиканы оқыту теориялық және практикалық кезеңдерге бөлінеді. Теориялық кезеңде қысқаша теориялық ақпарат бар. Практикалық кезең: айтылу, интонация, сөйлеу кезінде жүзеге асады. Дегенмен, фонетиканы табысты оқыту оқытушы мен студент арасында тікелей диалог орнату арқылы коммуникация көмегімен іске асады.

Қашықтықтан оқытудың тиімді жақтары – студенттердің мүмкіндіктерін кеңейту, икемділік, бейімделу, ынтымақтастық және шығармашылық. Олар кез келген уақытта және кез келген жерде ыңғайлы жүйені қолдана отырып, материалдарға еркін қол жеткізе алады. Бұл икемділік студенттерге табысты болуға мүмкіндік береді. Олар әртүрлі оқу стиліне сәйкес келетін мазмұнды қалай үйренуге болатындығын таңдауға құқылы. Мысалы, студент визуалды оқуды ұнатса, видео дәрісті көре алады, көлік жүргізіп келе жатса, немесе жаттығу кезінде осы дәрісті тыңдай алады, аудио немесе мәтінді оқығанды ұнатса, транскрипцияны оқи алады.

Көбінесе студенттер басқару жүйесінің (CMS) бөліктерін жеке қалауына сәйкес реттей алады, мысалы, фотосурет қосу; оқуды нақтылау үшін фон түсін, қаріпті немесе қаріп өлшемін өзгерту; Сабақтар мен жобалар студенттердің қызығушылықтарына бейімделуі ұсынылады, яғни студенттерге оқу тәжірибесін игеруге және өзектілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Студенттердің бір-бірімен, оқытушымен, әркелкі мазмұнмен және тіпті сыртқы әлеммен өзара әрекеттесуіне ықпал етеді. Осы өзара әрекеттесу білім көздерін кеңейтеді және студенттерге қоршаған әлемге, сондай-ақ өз зерттеулеріне қатысуға мүмкіндік береді. Қашықтықтан оқытуда студенттер өздерінің оқу тәжірибесін жасайды; бұл студентті оқу тәжірибесінің орталығы етіп қана қоймайды, сонымен қатар оны оқуға жауапкершілігін арттырады.

Қорытындылай келе, қазақ тілін қашықтықтан оқытудың дидактикалық және техникалық жақтарын сауатты дамыта отырып, оқыту барысында студенттерді үнемі және кәсіби сүйемелдеумен, тыңдаушылардың жоғары уәждемесімен және барлық қажетті техникалық оқыту құралдары мен электронды білім беру ресурстарының қатысуымен қашықтықтан оқыту, қазақ тілін оқыту дәстүрлі оқыту формаларымен бәсекелесе алады деп ойлаймыз.

Қашықтықтан оқытудың педагогикалық тиімділігін қамтамасыз ету үшін, ең алдымен, олар классикалық дидактиканың тиісті принциптерін ғана емес, сонымен бірге нақты принциптерді де жүзеге асыру керек. Мысалы, интерактивтілік; оқу ақпаратының әлеуеттілігінің артықшылығы; ақпараттық құрылымдар мен процестердің, мультимедиа құралдары мен желілік технологияларды кешенді пайдалану.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Білім беру ұйымдарына электрондық оқыту жүйесін енгізу жағдайында педагогтардың біліктілігін арттыруды ұйымдастыру әдістемесі / Ахметова Г.К., Караев Ж.А., Мухамбетжанова С.Т. // Алматы: АҚ «ҰБАО «Өрлеу», 2013. 11-25 бет.
2. Қазақстан және ТМД елдеріндегі білім беруді ақпараттандырудың IV Халықаралық форумының ғылыми мақалалар жинағы (18-19 бет.38-39 бет. 118-119 бет. 460-461 бет).
3. Инновациялық білім беру үрдістерін жүйелі басқару үлгісінің қызметтері, құрылымы және технологиялары // Ұлт тағылымы. – Алматы, 2005. 59-112 бет.
4. Журнал «Информатика негіздері» № 1 – 2010 ж. 125-132 бет.

REFERENCES

1. *Bilim беру uyymdarına elektronдық oqytu juvesyn engizu jagdayında pedagogtardyn biliktiligin arttirudy uyymdastiru adistemesi* [Methods of organizing professional development of teachers in the context of the introduction of e-learning in educational institutions]/ Akhmetova G.K., Karaev Zh.A., Mukhambetzhanova S.T. // Almaty:AQ «UBAO «//Orleu», 2013.
2. *Kazakstan zhane TMD elderindegy bilim berudy aqparattandırudın IV Khalykaralyk forumynyn gylymi maqalalar zhinagy* [Collection of scientific articles of the IV International Forum of Education Informatization in Kazakhstan and the CIS] (18-19 bet.38-39 bet. 118-119 bet. 460-461 bet).
3. *İnnovaciyalık bilim беру urdisterin zhuyeli baskaru ulgisinyn kyzmettery, kurylymy zhane tehnologiyalary // Ult tagilymy* [Functions, structure and technologies of the model of systematic management of innovative educational processes // National Readings] – Almaty, 2005.
4. *Zhurnal «Informatika negizdery»* [Journal «basic informatics»]№ 1 – 2010 zh.

Аманова Ж.Ж.

Обучение языку в системе дистанционного обучения

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы дистанционного обучения языку. Приводится ряд проблем дистанционного обучения с использованием цифровых технологий. В процессе дистанционного обучения следует рассмотреть возможности различных методов обучения языку. При освоении текстов, при дистанционном обучении необходимо предоставить каждому студенту возможность обучения и тренировки в данном виде деятельности.

Ключевые слова: обучение, дистанционное обучение, обучение языку, онлайн обучение, современные технологии

Amanova Zh.Zh.

Language teaching in the distance learning system

Abstract. This article discusses the issues of distance learning. A number of problems of distance learning using digital technologies are presented. In the process of distance learning of the language, it is necessary to consider the possibilities of various methods of Language Teaching. In the process of mastering texts, during distance learning, it is necessary to provide each student with the opportunity to study and practice in this type of activity.

Key words: training, distance learning, language teaching, online learning, modern technologies

Автор туралы ақпарат:

Аманова Жаныл Жарылкагановна, педагогика ғылымдарының магистрі, Кәрік Ахметов атындағы олимпиада резервінің республикалық мамандандырылған мектеп-интернат-колледжінің оқытушысы

Сведения об авторе:

Аманова Жаныл Жарылкагановна, магистр педагогических наук, преподаватель Республиканской специализированной школы-интерната-колледжа олимпийского резерва имени Каркена Ахметова

About authors:

Amanova Zhanyl Zharylkaganovna, master of Pedagogical Sciences, teacher of the Republican specialized boarding school-College of the Olympic reserve named after Karken Akhmetov

УДК 7.02

Шаядилов А.Е., Ниязгулова А.

Международный университет информационных технологий, Алматы, Казахстан

КОММУНИКАТИВНЫЙ АСПЕКТ ВИЗУАЛИЗАЦИИ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

***Аннотация.** В статье рассматриваются особенности и стили визуализации контента в современных средствах массовой информации как отдельное «коммуникационное» средство повествования и передачи данных в интернет пространстве. Проанализированы научные труды по визуализации контента в конвергентных СМИ. Также рассмотрены методы визуализации контента. Автор акцентирует внимание на визуальном аспекте массмедиа, обращается к анализу существующих определений инфографики, истории ее развития, приводит примеры применения в СМИ. Отмечено, что с появлением и внедрением визуализации происходят изменения способа передачи информации.*

***Ключевые слова:** коммуникация, визуализация, новые медиа, интернет, контент, конвергентные СМИ.*

Что такое визуализация? Визуальная коммуникация – это практика использования визуальных элементов для передачи сообщения или мысли, побуждения к изменениям или пробуждения эмоций у человека.

Эффективное визуальное общение должно быть одинаково привлекательным и информативным для всех лиц, которые являются частью данной информации и ее потребителями.

Некоторые общие стратегии визуальной коммуникации включают:

- использование цвета для обозначения важности и привлечения внимания;
- использование визуализации данных для демонстрации результатов вашей работы;
- использование форм и линий для обозначения взаимосвязей, процессов и потоков;
- использование символов и значков, чтобы сделать информацию более запоминающейся;
- использование визуальных элементов и данных для рассказа историй.

Почему важна визуальная коммуникация?

Визуальные эффекты могут помочь создать понимание там, где одни слова не могут. Они могут помочь преодолеть разрыв между концепциями и словами, особенно когда они обращаются к аудитории с разными потребностями и опытом.